

S T A N O W I S K O

zarządu Stowarzyszenia Prokuratorów Lex Super Omnia z dnia 18 czerwca 2026 roku w sprawie naruszania niezależności prokuratorskiej

Niezależne Stowarzyszenie Prokuratorów Lex Super Omnia z najwyższym niepokojem obserwuje narastające w przestrzeni publicznej przypadki działań i wypowiedzi podważających niezależność prokuratorów oraz zmierzających do wywierania nacisku na podejmowane przez nich decyzje procesowe. Bezpodstawne i napastliwe pomawianie oskarżyciela publicznego każdorazowo winno się spotkać ze zdecydowaną reakcją organów ścigania.

Każdy przypadek wpływania na niezależność prokuratora powinien się spotkać ze zdecydowaną odpowiedzią organów państwa, a prokurator, który przecież pełni swoją służbę w interesie praworządności, powinien być pewnym reakcji państwa w swojej obronie. Obecne przepisy Kodeksu postępowania karnego zawierają nową przesłankę obejmowania ściganiem z urzędu przestępstw prywatnoskargowych wówczas, gdy wymaga tego ochrona praworządności. Nie chodzi tutaj - co należy z całą mocą podkreślić - o solidarność zawodową, ale o egzekwowanie przestrzegania zasad państwa prawnego.

Przykładem takich zachowań, które wymagały w naszym przekonaniu objęcia ściganiem z urzędu czynów ściganych co do zasady z oskarżenia prywatnego, były pojawiające się w przestrzeni publicznej treści znieważające prokuratora ppłk. Marcina Maksjana, mające na celu podważenie jego niezależności oraz bezstronności Prokuratury.

Stanowczo sprzeciwiamy się także wszelkim formom publicznego piętnowania prokuratorów prowadzących konkretne postępowania, czego w ostatnim czasie doświadczyła prokurator Małgorzata Szeroczyńska. Personalne ataki, próby dyskredytowania, formułowanie oczekiwań co do treści podejmowanych decyzji oraz wykorzystywanie mediów i debaty publicznej jako narzędzia wywierania presji na przebieg postępowań przygotowawczych, zagraża prawidłowemu funkcjonowaniu Prokuratury jako uczestnika wymiaru sprawiedliwości.

W ostatnim czasie prokuratorzy są świadkami niepokojącej tendencji polegającej na publicznym ocenianiu czynności procesowych przed ich zakończeniem, personalnym wskazywaniu prokuratorów odpowiedzialnych za prowadzenie określonych spraw oraz formułowaniu wobec nich zarzutów, które nie znajdują oparcia w obowiązujących procedurach. W demokratycznym państwie prawnym odpowiedzialność za ocenę prawidłowości czynności procesowych należy do organów przewidzianych przez prawo, a nie do kampanii medialnych czy bieżącego sporu politycznego.

Szczególnie niebezpieczne są wypowiedzi osób pełniących funkcje publiczne, których autorytet może być odbierany jako forma nacisku na prokuratorów prowadzących postępowania. Każdy przedstawiciel władzy publicznej powinien mieć świadomość, że nawet pozornie niewiążące komentarze dotyczące indywidualnych spraw mogą zostać odebrane jako próba wpływania na tok postępowania.

Przypominamy, że niezależność prokuratora nie jest przywilejem środowiska zawodowego. Stanowi ona gwarancję prawa obywateli do rzetelnego, bezstronnego i zgodnego z prawem postępowania (art. 45 Konstytucji RP oraz art. 6 EKPCz). Każda próba wpływania na decyzje

procesowe poprzez naciski polityczne, medialne, ekonomiczne lub środowiskowe godzi w fundamenty demokratycznego państwa prawnego oraz osłabia społeczne zaufanie do wymiaru sprawiedliwości. Takim zachowaniem Stowarzyszenie Prokuratorów Lex Super Omnia zawsze będzie się zdecydowanie przeciwstawiać, niezależnie od sytuacji politycznej kraju. Ochrona niezależności prokuratorów nie jest bowiem ochroną interesów zawodowych określonej grupy, lecz ochroną prawa każdego obywatela do uczciwego, bezstronnego i wolnego od nacisków postępowania.

Niezależność prokuratora stanowi fundament państwa praworządnego. Standard ten znajduje jednoznaczne potwierdzenie w międzynarodowych dokumentach dotyczących statusu prokuratorów. Zgodnie z Wytycznymi Organizacji Narodów Zjednoczonych, dotyczącymi roli prokuratorów (Guidelines on the Role of Prosecutors, 1990), państwa są zobowiązane zapewnić prokuratorom możliwość wykonywania obowiązków zawodowych bez zastraszania, nękania, niewłaściwej ingerencji oraz bez narażania ich na bezpodstawne działania o charakterze represyjnym.

Również Standardy Odpowiedzialności Zawodowej oraz Deklaracja Podstawowych Praw i Obowiązków Prokuratorów opracowane przez Międzynarodowe Stowarzyszenie Prokuratorów podkreślają, że prokuratorzy powinni wykonywać swoje obowiązki w sposób niezależny, wolny od wszelkich nacisków, gróźb, ingerencji czy wpływów zewnętrznych, kierując się wyłącznie prawem, dowodami i interesem wymiaru sprawiedliwości.

Podobne standardy wynikają z rekomendacji Komitetu Ministrów Rady Europy, w szczególności Rekomendacji Rec(2000)19 w sprawie roli prokuratury w systemie wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych oraz nowszej Rekomendacji CM/Rec(2012)11, dotyczącej roli prokuratorów poza systemem prawa karnego. Dokumenty te wskazują, że państwo ma obowiązek zagwarantowania prokuratorom warunków umożliwiających wykonywanie obowiązków bez nieuprawnionych nacisków, zastraszania i ingerencji, a przedstawiciele władz publicznych powinni powstrzymać się od działań mogących podważyć ich niezależność.

Także opinie Komisji Weneckiej konsekwentnie podkreślają, że niezależność indywidualnych prokuratorów przy podejmowaniu decyzji procesowych jest jednym z podstawowych elementów praworządności. Próby wywierania wpływu na prowadzone postępowania – niezależnie od tego, z jakiego środowiska pochodzą – pozostają nie do pogodzenia ze standardami państwa demokratycznego.

Demokratyczne państwo prawne (art. 2 Konstytucji RP) zaczyna się tam, gdzie organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości podejmują decyzje wyłącznie na podstawie prawa i dowodów. Kończy się natomiast tam, gdzie o kierunku postępowania zaczynają decydować oczekiwania opinii publicznej, bieżący interes polityczny lub presja medialna. Tolerowanie takich praktyk prowadzi do erozji państwa prawnego i wysyła niebezpieczny sygnał, że osoby wykonujące swoje obowiązki zgodnie z prawem mogą zostać pozostawione same sobie wobec zorganizowanych kampanii nienawiści.

Dlatego obrona niezależności prokuratorów jest obowiązkiem wszystkich, którym bliskie są wartości konstytucyjne i zasady demokratycznego państwa prawnego.

Zarząd Stowarzyszenia Prokuratorów „Lex Super Omnia”.